

Programiranje (1. razred)

Ishodi učenja: po odslušanom i položenom predmetu učenik će imati slijedeća znanja, kompetencije i vještine:

- razumije pojmove “programiranje”, “programski kod”, “program”
- ima osnovno razumijevanje kompilera, linkera i interpretera
- koristi IDE u programiranju
- posjeduje osnovno znanje jednog popularnog statičkog objektno-orijentisanog programskog jezika (C++, C#, Java)
- poznaje osnovne tipove podataka
- koristi tekstualni ulaz i izlaz koristeći konzolu (terminal)
- poznaje osnovne programske strukture za kontrolu toka: uslovi i grananja, petlje
- poznaje kompozitni tip podatak polje (niz, array)

Pregled nastavnih cjelina koje će se obraditi u toku nastavne godine:

REALIZACIJA PROGRAMA	ČAS
Upoznavanje, uvod u predmet, literatura i pribor	1
Uvod u programiranje	6
Programsko okruženje i jednostavan program	7
Osnovni pojmovi programiranja i ulaz/izlaz	13
Programske strukture grananja	11
Programske strukture ponavljanja	17
Polja (nizovi, arrays)	15
UKUPNO:	70

NAPOMENA: Nastavni plan i program u prvom razredu zasniva se na izučavanju jednog od programskih jezika: C++, C#, Java – programiranje osnovni nivo (strukturirano programiranje). U ovom Nastavnom planu i programu dat je primjer za programski jezik C++, ali osnovna struktura predmeta se može slijediti i sa drugim programskim jezicima.

MJESEC	BROJ ČASOVA	REALIZACIJA PROGRAMA	
PRVO POLUGODIŠTE			
SEPTEMBAR	8	1.	Upoznavanje, uvod u predmet, literatura i pribor
		Uvod u programiranje	
		2.	Šta je to program? Šta znači znati programirati? Zašto učimo programirati? Zanimanje "programer"
		3.	Programski jezici
		4.	Pojam algoritma, pseudo-kod
		5.	Dijagram toka
		6.	Dijagram toka
		7.	Ponavljjanje gradiva
Programsko okruženje i jednostavan program			
8.	Upoznavanje sa programskim okruženjem		
OKTOBAR	8	9.	Prvi program: struktura "Hello world" programa, unos i pokretanje, naredba za izlaz teksta na ekran, sekvencijalno izvršenje
		10.	Šta se dešava kada pokrenemo program? Pojmovi: kompajler, linker, interpreter, debugger
		11.	Šta se dešava kada imamo sintaksnu grešku u programu i kako je otkloniti?
		12.	Drugi program: deklaracija, ulaz i izlaz cjelobrojnih promjenljivih, matematička operacija i dodjela, česte greške
		13.	Vježba
		14.	Ponavljjanje gradiva i praktična provjera usvojenosti nastavnih sadržaja
		Osnovni pojmovi programiranja i ulaz/izlaz	
		15.	Tipovi podataka, deklaracija promjenljivih
16.	Pojam operatora i operanda, operator dodjele, najčešći matematički operatori		
NOVEMBAR	9	17.	Konstante, komentari, ulaz i izlaz numeričkih vrijednosti
		18.	Opšti princip rješavanja programskih zadataka na primjeru rješavanja matematičkih problema
		19.	Vježba

		20.	Matematičke funkcije
		21.	Vježba
		22.	Ponavljjanje gradiva i praktična provjera usvojenosti nastavnih sadržaja
		23.	Znakovni tipovi (char i string sa vrlo jednostavnim primjerima upotrebe)
		24.	Vježba
		25.	Ostali operatori, prioritet operatora, tip rezultata operacije
DECEMBAR	8	26.	Vježba
		27.	Ponavljjanje gradiva i praktična provjera usvojenosti nastavnih sadržaja
		Programske strukture grananja	
		28.	Tipovi grananja i implementacija u programskom jeziku
		29.	Operatori poređenja
		30.	Vježba
		31.	Logički operatori, osnove matematičke logike
		32.	Vježba
		33.	Ponavljjanje gradiva i praktična provjera usvojenosti nastavnih sadržaja

DRUGO POLUGODIŠTE

FEBRUAR	8	Programske strukture grananja (nastavak)	
		34.	Višestruko grananje naredbom switch-case, naredba goto
		35.	Vježba
		36.	Primjeri programskih zadataka sa grananjem, prevođenje realnih problema u programski kod
		37.	Vježba
		38.	Ponavljjanje gradiva i praktična provjera usvojenosti nastavnih sadržaja
		Programske strukture ponavljanja	
		39.	Ponavljjanje naredbom for
		40.	Vježba
		41.	Različita dužina koraka, opadajuće petlje, naredbe break i continue , česte greške pri radu sa petljama
MART	9	42.	Vježba
		43.	Neki karakteristični algoritmi sa petljama (stepenovanje, provjera da li je broj prost, rastavljanje broja na cifre)
		44.	Vježbe
		45.	Rješavanje problema iz drugih naučnih oblasti programiranjem: računanje sume reda, određivanje nula funkcije metodom polovljenja intervala, kosi hitac...
		46.	Vježba
		47.	Ponavljjanje gradiva i praktična provjera usvojenosti nastavnih sadržaja
		48.	Ponavljjanje naredbama while i do-while
		49.	Vježba
		50.	Višestruke (ugniježdene) petlje
APRIL	9	51.	Vježba
		52.	Primjeri programskih zadataka sa višestrukim (ugniježenim) petljama (iscrtavanje oblika na ekranu itd.), česte greške
		53.	Vježba
		54.	Ponavljjanje gradiva
		55.	Praktična provjera usvojenosti nastavnih sadržaja

		Polja (nizovi, arrays)	
		56.	Nizovi cijelih i realnih brojeva
		57.	Vježba
		58.	Neki karakteristični algoritmi nad nizovima (maksimum/minimum, provjera da li članovi niza zadovoljavaju uslov, izbacivanje člana iz niza itd.)
		59.	Vježba
MAJ	8	60.	Ponavljanje gradiva i praktična provjera usvojenosti nastavnih sadržaja
		61.	Niz znakova (string) kao vrsta niza, specifične operacije za rad sa stringovima (prolazak kroz string petljom, neke korisne metode string klase)
		62.	Vježba
		63.	Primjeri programskih zadataka sa stringovima (razdvajanje rečenice na riječi, prebrojavanje slova, zamjena velikih i malih slova...)
		64.	Vježba
		65.	Višedimenzionalna polja (matrice)
		66.	Vježba
		67.	Primjeri zadataka sa matricama (determinanta, glavna/sporedna dijagonala...), primjeri problema iz realnog svijeta koji se rješavaju pomoću matrica
JUNI	3	68.	Vježba
		69.	Ponavljanje gradiva
		70.	Praktična provjera usvojenosti nastavnih sadržaja

Prijedlog forme obrazaca za razvijanje nastavnog plana i programa

nastavnih predmeta modula IT za gimnaziju izbornog područja Informacionih tehnologija

Škola: GIMNAZIJA

Izorno područje/zanimanje: INFORMACIONE TEHNOLOGIJE

Nastavni predmet: PROGRAMIRANJE 1

Razred: I (prvi)

Broj sati sedmično: 2

Broj sati za školsku godinu: 70

CILJI I ZADACI:

Cilj: Usvojiti osnovna znanja i vještine o informatici i njenom razvoju radi stjecanja opće računarske pismenosti i kulture te razumijevanja civilizacijskog razvoja. Usvojiti i osposobiti učenike za samostalnu izradu jednostavnih programa u jednom od proceduralnih (objektno orijentisanih) programskih jezika.

Zadaci

Omogućiti učeniku da:

- definiše pojmove u programiranju
- nabraja i objašnjava faze programiranja
- objašnjava razvoj programskih jezika

- definiše pojam algoritma
- izrađuje algoritme
- rješavanja probleme dijagramom toka i pseudokodom
- definiše pojma i osnovne strukture programa
- nabrāja i objašnjava osnovne tipove podataka
- objašnjava i primjenjuje naredbu unos i ispis podataka
- objašnjava i primjenjuje osnovne aritmetičke i logičke operacije
- objašnjava i primjenjuje naredbe pridruživanja
- definiše pojma grananja
- objašnjava razlike između jednostrukog i višestrukog grananja
- primjenjuje grananje u rješavanju programskih zadataka
- objašnjava i primjenjuje petlje
- objašnjava i primjenjuje višestruke petlje
- upotrebljava složene naredbe ponavljanja i primjenjuje ih u jednostavnim programskim zadacima
- primjenjuje grananje i složene naredbe ponavljanja na kompleksnim proceduralnim programskim zadacima
- definiše pojma niz
- primjenjuje nizove, (različiti tipova, cijelo brojne, realne i znakovne) u programskim zadacima
- primjena jednostavnih dvodimenzionalnih nizova
- prihvaća znanje o raznim složenim algoritimima
- primjenjuje grananje, složene naredbe ponavljanja i nizove na kompleksnim programskim zadacima
- upoznaje se sa objektno orijentisanim stilom programiranja
- upoznaje se sa osnovnim pojmovima objektno orijentisane paradigme (objekta, klasa, nasljeđivanje)
- stječe znanja o elementima objektno orijentisane analize i objektno orijentisanom projektovanju programa

NASTAVNI PROGRAM

Nastavne oblasti / Nastavne cjeline	Sati	Nastavni sadržaj / Nastavne jedinice	Po završetku nastavne cjeline učenik će imati sljedeća znanja, vještine i kompetencije:
Uvod u programiranje	7	• Uvod u predmet, literatura i pribor • Šta je to program? Šta znači znati programirati? • Princip rada računara (ponavljanje): način rada procesora, interna i eksterna memorija, mrežna komunikacija • Zašto učimo programirati? Zanimanje "programer" • Programski jezici • Pojam algoritma, pseudo-kod, dijagram toka	✓ Razlikuje pojmove program i programiranje. ✓ Razumije princip rada procesora, mrežne komunikacije i interne i eksterne memorije. ✓ Razumije zašto učimo programiranje, šta znači biti programer i da postoje različiti programski jezici. ✓ Razumije pojam algoritma i biti u mogućnosti primijeniti pseudo-kod i dijagram toka. ✓ Demonstrirati korištenje pseudo-koda i dijagrama toka. ✓ Procjenjuje značaj i primjenu algoritama u rješavanju problema.
Programsko okruženje i jednostavan program	7	• Upoznavanje sa programskim okruženjem • Prvi program: struktura "Hello world" programa, unos i pokretanje, naredba za izlaz teksta na ekran, sekvencijalno izvršenje • Šta se dešava kada pokrenemo program? Pojmovi: kompajler, linker, interpreter, debugger • Šta se dešava kada imamo sintaksnu grešku u programu i kako je otkloniti? • Drugi program: deklaracija, ulaz i izlaz cjelobrojnih promjenljivih, matematička operacija i dodjela, česte greške	✓ Upoznaje se sa načinom upravljanja okruženja i demonstrira kroz izradu programa „Hello world“ upotrebu programskog jezika. ✓ Razumije šta je to linker, interpreter, kompajler i debugger. ✓ Uz pomoć debugera biti će u mogućnosti da indentificira greške (ako postoje) u korištenom programskom jeziku visoke razine, a uz pomoć kompajlera napraviti će najjednostavnije programe, čiji će rad demonstrirati na računaru. ✓ Koristi jezike visoke razine, uključujući korištenje standardnih biblioteka kod programiranja.
Osnovni pojmovi programiranja, ulaz i izlaz	13	• Tipovi podataka, deklaracija promjenljivih • Pojam operatora i operanda, operator dodjele, najčešći matematički operatori • Konstante, komentari, ulaz i izlaz	✓ Zna razlikovati i primijeniti različite tipove podataka. ✓ Zna deklarirati promjenjive, koristiti konstante, komentare i koristiti ih u izradi najjednostavnih programa koji sadrže neke od matematičkih

	• numeričkih vrijednosti • Opšti princip rješavanja programskih zadataka na primjeru rješavanja matematičkih problema • Matematičke funkcije • Znakovni tipovi (char i string sa vrlo jednostavnim primjerima upotrebe) • Ostali operatori, prioritet operatora, tip rezultata operacije	operacija ili funkcija. ✓ Zna da kreira najosnovnije programe koji će biti korišteni od krajnjeg korisnika a sadržat će obradu najjednostavnih matematičkih operacija ili funkcija.
Programske strukture grananja	11 • Tipovi grananja i implementacija u programskom jeziku • Operatori poredjenja • Logički operatori, osnove matematičke logike • Višestruko grananje naredbom switch-case, naredba goto • Primjeri programskih zadataka sa grananjem, prevođenje realnih problema u programski kod	✓ Razumije i razlikuje različite tipove grananja, operatore poredjenja, logičke operatore, višestruke naredbe grananja kao što su switch-case i goto naredba. ✓ Zna da rješava realne probleme demonstrirajući svoje vještine na računaru, kreiranjem programa u programskom jeziku visoke razine. ✓ Povezuje odgovarajuće vrste podataka sa njihovom namjenom u programu.
Programske strukture ponavljanja	17 • Ponavljanje naredbom for • Različita dužina koraka, opadajuće petlje, naredbe break i continue, česte greške pri radu sa petljama • Neki karakteristični algoritmi sa petljama (stepenovanje, provjera da li je broj prost, rastavljanje broja na cifre) • Rješavanje problema iz drugih naučnih oblasti programiranjem: računanje sume reda, određivanje nula funkcije metodom polovljenja intervala, kosi hitac... • Ponavljanje naredbama while i do-while • Višestruke (ugnuježdene) petlje	✓ Razumije i razlikuje strukture (naredbe break i continue) ponavljanja kao i vrste (for, while i do-while) ponavljanja. ✓ Odabire algoritam koji podržava odgovarajuću strukturu podataka. ✓ Zna kako konstruisati na papiru naredbe break i continue, jednostruke i više struke petlje, a zatim odabira i primjenjuje na računaru neku od njih kako bih riješio realan problem (kroz primjenu jednostavnih algoritama u programskom jeziku visoke razine) kao što su stepenovanje, provjera da li je broj prost, rastavljanje broja na cifre, računanje sume reda, određivanje nula funkcije metodom

	• Primjeri programskih zadataka sa višestrukim (ugniježenim) petljama (iscrtavanje oblika na ekranu itd.), česte greške	✓ polovljenja intervala, kosi hitac itd. ✓ Dizajnira, piše i otklanja greške (debuguje u programima). ✓ Predstavlja, diskutuje i upoređuje svoje algoritme sa algoritmima drugih učenika iz razreda. ✓ Procjenjuje značaj algoritama u rješavanju problema. ✓ Objašnjava kako program radi i kako se dokumentuje.
Polja (nizovi, arrays)	15 • Nizovi cijelih i realnih brojeva • Neki karakteristični algoritmi nad nizovima (maksimum/minimum, provjera da li članovi niza zadovoljavaju uslov, izbacivanje člana iz niza itd.) • Višedimenzionalna polja (matrice) • Primjeri zadataka sa matricama (determinanta, glavna/sporedna dijagonala...), primjeri problema iz realnog svijeta koji se rješavaju pomoću matrica • Niz znakova (string) kao vrsta niza, specifične operacije za rad sa stringovima (prolazak kroz string petljom, neke korisne metode string klase) • Primjeri programskih zadataka sa stringovima (razdvajanje rečenice na riječi, prebrojavanje slova, zamjena velikih i malih slova...)	✓ Razumije šta su to nizovi, različite tipovi nizova (nizovi cijelih brojeva, realnih brojeva i znakova (string)) i njihovu strukturu (jednodimenzionalni i višedimenzionalni). ✓ Analizira strukture podataka u algoritamskom pristupu rješavanja problema. ✓ Demonstrira svoje znanje o nizovima na izradi složenijih algoritama kao što su maksimum/minimum, provjera da li članovi niza zadovoljavaju uslove, izbacivanje člana iz niza, determinanta, glavna/sporedna dijagonala, razdvajanje rečenice na riječi, prebrojavanje slova, zamjena velikih i malih slova, itd. ✓ Povezuje strukturu višedimenzionalnog nizova (matrica) s algoritmima. ✓ Odabire i upotrabljiva algoritme i algoritamske strukture za rješavanje problema. ✓ Pomaže drugima, predstavlja, diskutuje i upoređuje svoje složene algoritme sa algoritmima drugih učenika iz razreda. ✓ Procjenjuje prednosti i ograničenja algoritamskog pristupa u rješavanju problema. ✓ Pojašnjava principe OOP u rješavanju problema.

NAČINI OSTVARIVANJA PROGRAMA¹

Na početku školske godine upoznati učenike sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocjenjivanja.

Oblici nastave: Nastava se realizuje kroz laboratorijske vježbe/praktični rad na računaru primjenom kombiniranih oblika rada.

Mjesto realizacije nastave: Nastava na predmetu Informatika se realiziraje u kabinetima informatike.

Podjela odjeljenja u grupe: Prilikom realizacije nastavnog procesa na predmetu Informatika odjeljenje se dijeli na dvije grupe u skladu sa važećim Pedagoškim standardima za srednje obrazovanje.

MEĐUPREDMETNA KORELACIJA

- Bosanski, hrvatski, srpski jezik i književnost – komunikacione vještine, obrada teksta
- Engleski jezik – komunikacione vještine, obrada teksta, korištenje literature i interneta
- Matematika – numerička obrada podataka
- Fizika – kreativno računarstvo
- Ostale prirodne nauke – kreativno računarstvo
- Likovna kultura i medijska kultura – grafička obrada podataka
- Psihologija – kreativno računarstvo, grafička obrada podataka, prezentacijske vještine
- Sociologija – kreativno računarstvo, grafička obrada podataka, prezentacijske vještine
- Svi ostali predmeti – napredno pretraživanje interneta, prezentacijske vještine, grafička obrada podataka

¹ NPP Informatika za gimnaziju, MONKS avgust 2016. godine

PRAĆENJE, VREDNOVANJE I OCJENJIVANJE

Nastavnik treba evaluirati učenička postignuća na različite načine. Pri tome treba da koristi pozitivna pedagoška iskustva i dostignuća u nastavi. Evaluacija treba biti kontinuirana, javna i podsticajna.

Preporuke:

- ocjenjivanje teoretskih znanja treba obavljati usmeno i/ili primjenom testova koje nastavnik sam kreira na osnovu svojih planova, literature i sličnih testova pronađenih na internetu;
- ocjenjivanje praktičnih znanja treba biti na osnovu pripremljenih zadataka za rješavanje problema na računaru u toku ili izvan nastave, koje će učenik prezentirati pred ostalim učenicima;
- ocjenjivanje se može primijeniti i na aktivnost iz domena informatike koje su provedene za druge predmete, projekte ili za potrebe stručnih službi škole itd. (izrada prezentacije, videa, aplikacije i sl.) pri čemu učenik ne treba da zanemaruje ostale obaveze u nastavi informatike;
- ocjena treba da uključuje i teoretsko i praktično znanje učenika kao i njegov interes, trud i pomoć drugim učenicima u savladavanju gradiva;

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA²

U skladu sa Zakonom o srednjem obrazovanju („Službene novine“ Kantona Sarajevo broj: 23, od 15. juna 2017. godine), Član 120. (Profil i stručna sprema nastavnika), Stav 3. zakona stoji:

Općeobrazovnu, stručno-teorijsku, praktičnu i nastavu u okviru laboratorijskog rada, u skladu sa stavom (2) ovog člana, u srednjoj školi izvode lica:

- a) sa završenim najmanje VII stepenom stručne spreme, sa zvanjem profesora, ili završenim drugim fakultetom i položenom pedagoško-psihološkom i metodičko-didaktičkom grupom predmeta i
- b) sa završenim II, odnosno III ciklusom bolonjskog visokoobrazovnog procesa na nastavničkom fakultetu ili drugom fakultetu i položenom pedagoško-psihološkom i metodičko-didaktičkom grupom predmeta.

Nastavu informatike u gimnaziji izborno područje informacionih tehnologija mogu izvoditi lica koja su završila:

1. Prirodno-matematički fakultet:

- Diplomirani matematičar-informatičar
- Magistar softverskog inženjerstva
- Magistar matematike, nastavnički smjer
- Magistar matematičkih nauka, smjer teorijska kompjuterska nauka,
- Svršenici Prirodno-matematičkog fakulteta informatičkog i/ili računarskog usmjerenja.

2. Elektrotehnički fakultet:

- Diplomirani inženjer informatike i računarstva,
- Svršenici Elektrotehničkog fakulteta informatičkog i/ili računarskog usmjerenja.

² Komisija za izradu Nastavnog plana i programa daje prijedlog za Profil i stručnu spremu nastavnika, a Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je nadležno da navedene profile uskladi sa zakonskom regulativom

3. Fakultet informatičkog i/ili računarskog usmjerenja sa završenim četverogodišnjim studijem u skladu sa gore navedenim članom Zakona, tačkom a) odnosno tačkom b) sa stečenim zvanjima iz sljedećih oblasti:

- Matematike i informatike
- Informatike i/ili računarstva
- Softverskog inženjstva
- Kumpjuterskih/Računarskih nauka
- Informativnih tehnologija
- Informatike i tehničkog odgoja

NAPOMENA: Profil i stručna sprema profesora na predmetu Informatika ne odnosi se na prosvjetni kadar koji predaje predmet Informatika u gimnazijama po ugovoru na neodređeno vrijeme prije donošenja ovog Nastavnog plana i programa u skladu sa prethodnim Nastavnim planom i programom za predmet Informatika u gimnazijama iz 2003. godine.³

PREPORUČENI IZVOR INFORMACIJA ZA UČENJE

Pokritveno je postojećim udžbenikom za Informatiku (drugi razred) uz povećanje broja časova.

³ NPP Informatika za gimnaziju, MONKS avgust 2016. godine